

learning tools and digital technologies, online resources and mobile applications. Innovative methods in teaching English...

ESP learning mechanisms are developed faster and faster, and it is absolutely clear that cover all the latest trends is impossible in this short article. Thus, despite the fact that the teaching of ESP is focused on the practical application of professionally oriented, as well as any other aspect of English language teaching, it based on knowledge of the nature of language, on the knowledge of the basic methods and forms of teaching and learning. A blend of traditional teaching methods and new technologies, including the use of a virtual environment to support students' motivation, is becoming one of the productive approaches in teaching ESP. Critical thinking about the material studied by students contributes to the formation necessary for their skills, linguistic forms, socio-cultural, communicative and professional competence.

REFERENCES

1. Basturkmen H. Ideas and options in English for specific purposes / H. Basturkmen / [Electronic resource] / Taylor and Francis e-library, 2008. – Mode of access : www.eBookstore.tandf.co.uk
2. Carver D. Some propositions about ESP / D. Carver // The ESP Journal, 1983. – № 2. – P. 131–137.
3. Dudley-Evans T. Developments in English for Specific Purposes / T. Dudley-Evans. – Cambridge University Press, 1998.
4. Flowerdew J. Concordancing as a Tool in Course Design / J. Flowerdew // Small Corpus Studies and ELT: Theory and Practice. – Amsterdam : John Benjamins, 2001. – P. 71–92.
5. Hutchinson T. English for Specific Purposes / T. Hutchinson. – Cambridge University Press, 1987.
6. Преподавание английского языка для специальных целей: теория и практика [Минаева Л. В. и др.]. – Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова, Ин-т гос. упр. и соц. исслед. – М. : Унив. гуманитар. Лицей, 1997.
7. Teaching ESP: Best Practices / IBM PC CD-ROM: Published by “REPETITOR MultiMedia” for The English Language Office of the U. S. Embassy. – Moscow, 2012.
8. English for Specific Purposes [Карвер Д., Латорре Дж.Дж. Р., Эвер Л., Селинкер Л., Тримбл Л., Дж.Свейлз] [Electronic resource] / An International Research Journal. – Mode of access : <http://www.journals.elsevier.com/english-for-specific-purposes> (02/05/2013)
9. Using English [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.usingenglish.com/articles/teaching-english-for-specific-purposes-esp.html> (30/04/2013).
10. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн. – [4-е междунар изд.]. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
11. Боно Э. Использование латерального мышления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://lib100.com/book/lateralnoe_mishlenie_debono(22.05.2013)

К. Багдасарян,

*студенка Дніпропетровського університету економіки і права,
м. Дніпропетровськ, Україна*

ПОНЯТТЯ ІНСТРУКЦІЇ ТА ТЕХНІЧНОГО ОПИСУ ЯК ТЕКСТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СТИЛЮ

За визначенням вітчизняного мовознавця Д.Е. Розенталя, інструкція (лат. instructio – повчання) трактується як зведення правил, що встановлюють порядок і спосіб здійснення будь-чого; керівні вказівки, повчання. Інструкція в загальному сенсі відноситься до жанру офіційно-ділового стилю, для неї характерна типова установка «розпорядження».

Характеризуючи макросередовище мовного спілкування в науково-технічному стилі, науковці М. П. Брандес і В. І. Провоторов відзначають, що вона є інформаційною системою функціонально-стилістичних стосунків, інваріантну основу яких складає соціальна (прагматична) функція повинності і формальна (стилістична) функція офіційності. Автори вказують, що діапазон функції повинності

ті настільки широкий, що в пограничних зонах може відбуватися зміщення різних функціональних стилів (наприклад, офіційного і науково-технічного).

Подібну ж думку висловлює дослідниця І. С. Алексеева: інструкція пройшла довгу дорогу розвитку, спеціалізації, а також інтерференції з іншими мовними жанрами, і існують у сучасному асеналі інструкцій пограничні варіанти, що вбирають деякі межі інших типів тексту.

Типологія інструкцій визначається сферою спілкування і специфікою взаємин між адресантом і адресатом. Так, лінгвіст І. Б. Лобанов виділяє наступні різновиди інструкуючих текстів: такі, що призначені для користувача, відомчі, посадові, (кулінарні) рецепти, корисні поради і навчальні посібники, що описують способи виконання тих або інших операцій.

І. С. Алексеева зводить всі різновиди інструкцій до чотирьох типів: інструкція до товарів, анотація до медикаментів, відомча інструкція, посадова інструкція.

Інструкція з експлуатації, як правило, – це супровідний документ до технічних й електронних виробів, різного типа обладнань. Основне комунікативне завдання даного жанру тексту, на думку І. С. Алексеевої, – повідомлення відомостей і розпорядження здійснення певних дій.

Двонаправленість комунікативного завдання даного типа текстів є причиною деякої полеміки в наукових кругах. Так, наприклад, зарубіжний науковець А. Честерман відносить інструкцію з експлуатації до директивних типів тексту, при цьому ділячи масив директивних текстів на дві великі групи: групу обов'язкових для виконання, у тому числі й інструкцію з експлуатації, і групу необов'язкових для виконання текстів. Автор відносить інструкцію з експлуатації до підгрупи умовно директивних текстів, бо їх приписуюча влада виникає лише в тому випадку, якщо реципієнт має намір здійснити яку-небудь дію.

А. Честерман полемізує з дослідником М. Бейкером відносно домінуючої функції тексту інструкції з експлуатації. М. Бейкер вважає, що своєрідність реалізації директивної функції в даному типі текстів полягає в тому, що основна мета адресата – не спонукання реципієнта до якої-небудь дії, а інформування адресанта про певні етапи виконання дії або можливості її виконання. Проте на думку А. Честермана, якщо слідувати концепції М. Бейкера, тексти споживчої інструкції простіше віднести до текстів з переважаючою функцією інформування, і немає сенсу наполягати на приписуючій функції. А. Честерман також рішуче не згоден із К. Хензель, який відносить тексти інструкції не лише до примарно (первинно) директивних, але і залежно від реципієнта до інформативних і комісивних текстів.

Полемізуючи з названими авторами, А. Честерман висуває наступні аргументи: по-перше, не всі розпорядження і, як наслідок, не всі тексти з провідною директивною функцією стосуються здійснення яких-небудь дій, більшість з них, зокрема керівництво з експлуатації, направлені на регуляцію не окремих дій, а діяльності в цілому, їх змістом є розпорядження із здійснення цієї діяльності, тому вони і носять директивний характер; по-друге, вимога виконати яку-небудь дію, що міститься в інструкції з експлуатації, що умовно висувається, не міняє її директивного характеру; по-третє, невірне посилання відносно того, що адресант не очікує від реципієнта здійснення яких-небудь дій, навпаки, адресант чекає, що реципієнт, виробляючи маніпуляції з приладом, не здійснюватиме одних дій і робитиме інші.

У вітчизняному мовознавстві примарність директивної функції тексту інструкції не ставиться під сумнів. Так, В. І. Карасик відносить інструкції до категоричних мовних актів дії. Л. В. Рехтін зазначає, що базовою семантикою жанру інструкції є спонукання. Відсутність розбіжностей відносно первинності директивної функції в роботах вітчизняних дослідників пояснюється, на погляд Л. В. Рехтіна, існуючою соціальною практикою інструктажа в споживчій сфері. Як відзначає названий учений, інструкція російською мовою володіє більшою імперативністю, ніж інструкція французькою, англійською або італійською мовою. У проведених нами дослідженнях ми також відзначали велику категоричність українськомовних текстів інструкції.

І. С. Алексеева, відносячи споживчу інструкцію до приписуючих текстів, виділяє в ній два основні типи інформації: когнітивну й оперативну. Оперативна інформація, згідно з автором, є домінуючою, тому І. С. Алексеева відносить текст інструкції до примарно-оперативних.

М. С. Писаренко, аналізуючи комунікативно-діяльнісні характеристики тексту призначеної для користувача і посадової/відомчої інструкції, відзначає, що умовами успішності реалізації оперативної функції є облігаторність, бенефактивність, доцільність виконання певного алгоритму дій. З комунікативної точки зору споживча інструкція відноситься до різновиду комунікації між представниками заводу-виготівника і його клієнтами. Оскільки науково-технічна інформація пропонується реципієнтам-неспеціалістам, одна з цілей створення інструкції полягає в тому, щоб максимально

полегшити реципієнтові розуміння тексту. Це відображається як в наявності великої частки невербальної інформації: схеми, малюнки, таблиці, символи, візуально-маркірована композиційна структура, – так і у вербальній частині інструкції: домінування простих речень.

Що стосується технічного опису виробу, за визначенням В.І. Карасик, – це документ, який розробляється переважно як доповнення до технічних умов або загальних технічних вимог і стандартів. Даний документ може використовуватися як нормативно-технічна документація при виробництві й оцінці якості якої-небудь продукції, виробу, устаткування поряд з іншими нормативами.

І.В. Силантьєв зауважує, що технічний опис (ТО) розробляється окремо для кожного конкретного товару. Необхідність в цьому виникає тому, що всі види продукції володіють різними показниками, розрізняються методи їх виготовлення, а при проведенні сертифікаційних процедур відрізняються і вимоги, що пред'являються до різних товарних груп. В деяких випадках можливе складання єдиного технічного опису виробу, але лише в тому випадку, якщо виробництво тієї або іншої продукції є ідентичним з іншою, і все її показники також схожі з показниками іншого товару.

Кожен технічний опис – це документ із строгою, що включає безліч розділів і підпунктів. В кожному розділі перераховуються певні вимоги або норми, що пред'являються до якого-небудь процесу, або до показника продукції/пристрою, або правила проведення певної процедури, що її описують.

Як зазначає Н. Гладуш, у технічному описі вказується наступна інформація:

- повне найменування виробу, а також його опис, перерахування його основних характеристик;
- сфера застосування документа;
- основні вимоги, які пред'являються до певної моделі, до її конструкції, розмірного ряду й інших показників;
- у випадку, якщо ці відомості не прописані в технічній документації, то необхідно вказати всі матеріали і сировину, з якої продукт виготовлений, а також всі комплектуючі деталі й устаткування, яке застосовувалося при виробництві даного продукту;
- інформація про правила зберігання, транспортування, маркіровку, упакування, тощо.

Таким чином, у даному дослідженні ми визначаємо інструкцію як самостійний тип тексту з особливим способом викладу змісту, за допомогою якого дається точне (покрокове) розпорядження з виконання технічних або інших дій, що приводять до конкретного результату.

Мова інструкції зрозуміла без спеціальної підготовки: провідними мовними засобами оформлення є різні граматичні і лексичні засоби, що виражають категорію імперативності, тексти ускладнені за синтаксичною структурою. Узагальнюючи можна сказати, що текст інструкції з експлуатації направлений на організацію позалінгвістичної діяльності, на швидке розуміння і виконання адресатом дій, наказаних у тексті.

Технічний опис розуміємо як документ, який розробляється переважно в якості доповнення до технічних умов або загальних технічних вимог і стандартів. Кожний технічний опис є строго структурованим документом, який включає безліч різних розділів і пунктів. При цьому в кожному розділі перераховуються певні вимоги або норми, що пред'являються або до якого-небудь процесу, або до показника продукції/пристрою, або правила проведення певної процедури, що її описують.